

Η ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΙΣ ΕΠΙ ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑΣ

Του κ. ΖΑΧ. ΞΗΡΟΥΤΥΡΗ

Η Τουρκική κατάκτησις ὅπως καὶ ἡ Ρωμαϊκή, ἀνέκοψαν τὴν ἱστορικὴν προσπάθειαν τοῦ Ἑλλην. Λαοῦ πρὸς τὸ πνεῦμα καὶ τὴν φύσιν τῆς αὐτοδιοικήσεως, διὰ τὴν ἀπόκτησιν ἐλευθέρας οἰκονομικῆς, κοινωνικῆς καὶ πολιτειακῆς ζωῆς, ἡ ὁποία ἐπήγασεν ἀπὸ τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα καὶ διετηρήθη κατὰ τὸ δυνατόν ἐπὶ Βυζαντινορωμαϊκῆς ἐποχῆς. Ἡ ἀναγνώρισις ὑπὸ τῶν κατακτητῶν τῶν κοινοτικῶν προνομίων, ὑπῆρξε διὰ τὴν Ἑλλάδα ἀναμφισβητήτως σημαντικὸς σταθμὸς, διότι ἀπετέλεσεν βάσιν καὶ ὀρμητήριον δημιουργίας θεσμῶν γενικωτέρας δημοσίας σημασίας, ἐξ ὧν ἀπέρρευσεν ἡ ἐπανάστασις καὶ τὸ νέον καθεστὼς ἐλευθέρου πολιτεύματος.

Ἡ κοινότης ὑπῆρξεν τὸ πρῶτον Κέντρον τῆς φυλετικῆς καὶ Ἐθνικῆς μας ἀντιστάσεως κατὰ τοῦ κατακτητοῦ, διὰ τὴν ἀπόκτησιν ἐθνικῶν προνομίων καὶ τὴν διατήρησιν τῆς θρησκείας, τῆς γλώσσης καὶ τῆς ἐθνικότητος.

Παράλληλα κατέστη καὶ πνευματικὸν κέντρον, εἴτε διὰ τῆς καλλιιεργείας τῶν γραμμάτων, διὰ τοῦ κρυφοῦ σχολειοῦ, εἴτε διὰ τῆς προπαρασκευῆς τῶν πολιτικῶν ἐπαναστατικῶν σκοπῶν. Διὰ τοιοῦτους γενικοὺς σκοποὺς, ὡς ἦτο ἐπόμενον, ἡ κοινότης προσέλαβεν εὐρύτατον οἰκονομικὸν περιεχόμενον, διὰ τῶν εἰσφορῶν τῶν ὑποδούλων καὶ τῶν ἀποίκων τοῦ ἐξωτερικοῦ, ὥστε νὰ δημιουργηθῇ ἰδία περιουσία, διοικουμένη ὑπὸ τῶν δημογερόντων καὶ δι' ἧς περιουσίας ἐθεραπεύοντο σκοποὶ καὶ ἀνάγκαι προνοίας, περιθάλψεως, ἔργα κοινῆς ὠφελείας κλπ. Συνεπικουρὸς δὲ εἰς τὴν βελτίωσιν τῆς θέσεως τῶν ὁμοφύλων, ἤρχετο καὶ ἡ προσω-

πικὴ ἐργασία τῶν κατοίκων διὰ τὰ κοινοτικά ἔργα, ἀπολήξασα εἰς συνήθη καὶ μόνιμον θεσμόν. Πολλάκις ἰδιωτικαὶ περιουσίαι καὶ χρήματα προοριζόμενα διὰ τὸν ἀγῶνα, ὑπεκρύπτοντο ὡς κοινοτικαὶ περιουσίαι, αἱ ὁποῖαι ἠναλώθησαν, διὰ τὸν ἀγῶνα τῆς ἀπελευθερώσεως, ὑπὸ διαφόρους προφυλάξεις καὶ προσχήματα.

Ἡ Δημογεροντία, κοινοτικοὶ ἀντιπρόσωποι καὶ διοικηταί, ἀπετέλουν συμβούλιον, ἐκλεγόμενον ὑπὸ τῶν δημογερόντων. Ἐλαβεν δὲ μεγίστην ἔκτασιν ὁ κοινοτικὸς θεσμὸς, ἐπεκταθεὶς καὶ εἰς τὴν φορολογίαν, δι' ὑπευθυνότητος ἀλληλεγγύου, ὅλων τῶν μελῶν ἀναλόγως τῆς οἰκονομικῆς ἀντοχῆς ἐκάστου, ἀρχὴ δημοκρατικωτάτη. Λόγοι δὲ ἀσφαλείας ἐναντι τῶν Τουρκικῶν ὀργάνων, μέτρα τὰ ὁποῖα ἐλάμβανον διὰ τοιοῦτους σκοποὺς, εὐθύνη ἐξασφαλιζομένη καὶ διὰ κεφαλικῆς ποινῆς, ἐσφυρηλάτησαν τὴν πίστιν πρὸς τὴν αὐτοδιοίκησιν. Ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἡ αὐτοδιοίκησις αὕτη, ἐπεξετάθη συμπραττούσης καὶ τῆς ἐκκλησίας, εὐρύτερον εἰς τὰ διοικητικὰ τῶν καθήκοντα καὶ μέχρις αὐτῶν τῶν δικαστικῶν, διὰ τῆς διαδαιτησίας λύσεως τῶν διαφορῶν καὶ μὴ προσφυγῆς εἰς τὰ Δικαστήρια, πρᾶγμα σπουδαῖον διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῆς ἐνότητος τῆς Κοινότητος. Οὕτω σὺν τῷ χρόνῳ, αἱ Κοινότητες ἀνεπτύχθησαν εἰς οἰκονομικὰς μονάδας, διὰ τῆς συνεργασίας τῶν Ἑλληνικῶν κατοίκων καὶ τῆς ἀλληλοβοηθητικῆς οἰκονομικῆς ἀλληλεγγύης καὶ ἀμοιβαιότητος, διὰ τῆς ἀρχῆς τῆς βοηθείας τοῦ ἀσθενεστεροῦ, περιορισμοῦ τοῦ ἀνταγωνισμοῦ καὶ τοῦ θεμιτοῦ κέρδους, τοῦ δανεισμοῦ καὶ ἀναδιανομῆς τοῦ εἰσοδήματος, διὰ τῆς συν-

τροφικής ἐργασίας κλπ. ἀναπτυχθείσης οὐ-
τω τῆς συνεταιριστικῆς καὶ συνεργατικῆς
οἰκονομίας, ἐν τῷ ἐσωτερικῷ, ὅσον καὶ εἰς
συνεργασίας μεταξὺ τῶν παροικιῶν τοῦ ἐ-
ξωτερικοῦ καὶ ἐγκατεσπαρμένων καθ' ὅλα
τὰ Βαλκάνια, Μ. Ἀσίαν καὶ παράλια τῆς
Μεσογείου καὶ τοῦ Εὐξείνου, τόσον μάλιστα,
ὥστε ἡ συνεργασία καὶ ἡ μεταξὺ των σχέ-
σις, νὰ θεωρῆται συνεταιρισμὸς ἀπεριορί-
στου εὐθύνης.

Ἡ δύναμις αὕτη, ἡ ἀναπτυχθεῖσα ὑπὸ
τὰ ὄμματα τοῦ φεουδαρχικοῦ καὶ στρατιω-
τικοῦ καθεστώτος τῆς Τουρκίας, δύναμις
καὶ συνείδησις πράξεων ἰσότητος καὶ ἐνό-
τητος καὶ γενικῶς ἡ ἀνωτέρα ἀντίληψις
συμβιοτικῆς κοινοκτημοσύνης, ὤθησαν τὴν
δράσιν τῶν Κοινοτήτων, ἔτι περαιτέρω, διὰ
τὴν ἐξέλιξιν καὶ ἐπιτυχίαν τοῦ ἀπελευθε-
ρωτικοῦ σκοποῦ τῆς ἐπαναστάσεως.

Διὰ τῆς εὐρυτάτης δράσεως τῶν Κοινο-
τήτων, ἀνεπτύχθη μεγάλως καὶ τὸ πνεῦμα
τῆς δημιουργίας καὶ κυκλοφορίας καὶ πα-
ραγωγῆς τῶν ἀγαθῶν εἰς τὸ ἐμπόριον,
Ναυτιλίαν, βιοτεχνίαν γεωργοκτηνοτροφίαν,
τὴν πίστιν, τὰς κοινωφελεῖς ὑπηρεσίας χά-
ριν τῆς κοινότητος, τὸ οἰκογενειακὸν καὶ
κληρονομικὸν Δίκαιον, τὴν ἐκπαίδευσιν κλπ.
ὀργανωθέντες οὕτω κατὰ ἐπαγγέλματα, συ-
νεργατικοί, παραγωγικοί καὶ συνεταιρισμοί
καὶ αἱ λεγόμεναι συντροφίαι, κομπανίαι,
συνάφια, κτηνοτροφικαὶ συντροφίαι, ναυτι-
καὶ συντροφίαι, ἐμπορικαὶ κομπανίαι, κλη-
ρούχια κλπ. Καὶ γενικῶς ἡ Κοινότης ὑ-
πῆρξεν, ἡ μήτρα περαιτέρω οἰκονομικῆς
καὶ κοινωνικῆς ἀναπτύξεως καὶ τὸ ἔσχα-
τον καταφύγιον πολιτικῆς ἐλευθερίας, λαν-
θανόντως βιοῦσα, ἕως οὗ ἀνέδωκεν τὴν ἐ-
θνικὴν ἀναγέννησιν. Ὑπῆρξεν μία ἀνεπί-
σημος Δημοκρατία τοῦ ὑποδοῦλου Ἑλληνι-
σμοῦ, ἐκλεγομένη μὲ θρησκευτικὴν κατὰ-
νυξιν.

Ὁ συνεταιρισμὸς τῶν Ἀμπελακίων καὶ
μόνον, ἀποτελεῖ ἓνα ἀνώτερον πνεῦμα καὶ
ὀλόκληρον μηχανισμόν, διὰ τῆς Γενικῆς του
Συνελεύσεως «ὄλων τῶν συντρόφων πλου-
σίων καὶ πτωχῶν ἄνω τοῦ 21 ἔτους ἡλικίας»
ἐκλεγούσης τὰς ἐπιτροπὰς διοικήσεως αἱ
ὁποῖαι ἦσαν 5. Ἡ ἐκτελεστικὴ, ἡ Διοικητι-
κὴ, ἡ Ἀγροτικὴ, ἡ Βιομηχανικὴ, ἡ Ἐξελεγ-

κτικὴ. Ἀπετέλεσε δὲ ἀξιοθαύμαστον στα-
θμὸν Διοικήσεως, ἀρκεῖ νὰ μνημονευθῆ ὅτι,
ἡ κατ' ἔτος Γενικὴ συνέλευσις ἐξεσφάλιζε
α) τὴν πληρωμὴν τῶν εἰς τὸν κατακτητὴν
φόρων, β) τὴν πρόνοιαν παντὸς πένητος καὶ
ἀνικάνου πρὸς ἐργασίαν, γ) τὴν περίθαλψιν
ὀρφανῶν καὶ χηρῶν δ) τὴν συντήρησιν κοι-
νωφελῶν ἰδρυμάτων καὶ τὴν ἐκπλήρωσιν φι-
λανθρωπικῶν σκοπῶν, ὡς νοσοκομείων, γη-
ροκομείων, βιβλιοθηκῶν, ἐπιστημονικῶν ἐρ-
γαστηρίων κλπ. ε) ἐκπαίδευσιν καὶ ὑποτρο-
φίας, στ) κοινοτικὰ καὶ κοινωφελῆ ἔργα,
συγκοινωνιακὰ καὶ ἐγγειοβελτικὰ κτλ. Ἡ
ἐπὶ Τουρκοκρατίας διατήρησις καὶ ἀνάπτυ-
ξις τῆς τοπικῆς αὐτοδιοικήσεως, παρὰ τὰς
ἀνασχέσεις τοῦ κατακτητοῦ, παρέχει πολλὰ
στοιχεῖα καὶ κατευθύνσεις ἀναλλοιώτους, αἱ
ὁποῖαι δύναται νὰ θεωρηθῶν, ὑποθῆκαι καὶ
παρακαταθῆκαι, τῆς παραδόσεως τῆς τοπι-
κῆς αὐτοδιοικήσεως καὶ ἀνυψώσεως τῆς κοι-
νότητος καὶ δὲν πρέπει νὰ θραύωνται κοι-
νωνικοὶ ἀρμοὶ καὶ παραδόσεις εὐγενεῖς καὶ
εὐεργετικάι, οὔτε νὰ παροραθοῦν ἐν τῷ μέλ-
λοντι, ὡς παρελήφθησαν κατὰ τὸ παρεθὸν
ὅσα διδάγματα ἀπέδειξεν ὁ χρόνος καὶ ἡ
πρᾶξις, ὡφέλιμα καὶ σύμφωνα πρὸς τὴν ἱ-
στορικὴν ἐξέλιξιν καὶ ἰδιοσυγκρασίαν τοῦ
λαοῦ μας. Ἡ Κοινότης εἶναι ἡ κατωτάτη
ὁμάς, ἡ ἀμέσως μετὰ τὴν οἰκογένειαν, εἶναι
τὸ ἔμβρυον τῆς πολιτικῆς ἐξελίξεως τῶν
λαῶν, ἔμβρυον τὸ ὁποῖον ὁ κακὸς διαχειρισ-
μὸς, ἡ κακὴ διοίκησις ἐν τῇ γῶρα μας τὸ
ἐξήμβλωσεν, ἀντὶ νὰ γεννηθῆ ἀρτιμελές.
Ἐκεῖ διαμορφοῦται καὶ διαπλάσσεται ὁ πο-
λιτικός, ὁ Ἐθνικός, ὁ Θρησκευτικὸς χαρα-
κτῆρ, ὁ δὲ τοπικὸς πατριωτισμὸς ἐκ παραλ-
λήλου παράγει καὶ προάγει, τὸν ἐθνικὸν πα-
τριωτισμόν. Ἐκεῖ τὸ πρῶτον διδάσκεται καὶ
ἐμπνέεται ἡ ἰδέα τῆς κοινῆς ἀλληλεγγύης,
γεννᾶται ὁ ἐγωῖσμός, ἐμπνέεται τὸ γενικὸν
συμφέρον καὶ ἡ ἀλληλεγγύη, εἰς τὸν εὐρύ-
τερον ὀρίζοντα τῶν Ἐθνικῶν ὀρίων. Βάσις
τῆς ἐλευθερίας, δὲν εἶναι οἱ πολιτικοὶ θεσ-
μοί, εἶναι ἡ ἀποκέντρωσις ἐν τῇ διοικήσει,
ἔλεγεν ὁ Χαρ. Τρικούπης. Ἡ τοπικὴ μας
αὐτοδιοίκησις ἔσχεν κακὴν ἀφετηρίαν, διὰ
τοῦ Νόμου τοῦ 1833 καὶ δυστυχῶς δὲν εὐρῆ-
κεν ἀκόμη πλήρως τὸν ὀρθὸν δρόμον τῆς,
πρὸς τὸν ὁποῖον προοδευτικῶς βαίνομεν ἐ-
σχάτως.—